

Kontakty z Mediami i
Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 13/18

Luksemburg, 20 lutego 2018 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-441/17
Komisja / Polska

Zdaniem rzecznika generalnego Yves'a Bota decyzje z zakresu gospodarki leśnej dotyczące obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska przyjęte przez Polskę naruszają prawo Unii

Decyzje te siłą rzeczy mogą doprowadzić do pogorszenia stanu terenów rozrodu gatunków chronionych

W roku 2007 Komisja zatwierdziła, zgodnie z dyrektywą siedliskową¹, wyznaczenie obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, który obejmuje w szczególności trzy nadleśnictwa: Białowieża, Browsk i Hajnówka, jako „obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty” ze względu na występowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk określonych gatunków zwierząt i ptaków, których ochrona ma znaczenie priorytetowe. Obszar ten stanowi również „obszar specjalnej ochrony” ptaków wyznaczony zgodnie z dyrektywą ptasią². Obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska jest jednym z najlepiej zachowanych lasów naturalnych w Europie, charakteryzującym się dużymi ilościami starodrzewów, w szczególności drzewostanów stuletnich, oraz drewna martwego.

Ze względu na stałą gradację kornika drukarza³ polski Minister Środowiska zezwolił w roku 2016 na niemal potrojenie etatu pozyskania drewna w okresie 2012–2021 w Nadleśnictwie Białowieża, a także na działania aktywnej gospodarki leśnej, takie jak cięcia sanitarne, zalesienia i cięcia odnowieniowe na obszarach dotychczas wyłączonych całkowicie z interwencji. Następnie, w 2017 r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych wydał dla nadleśnictw Białowieża, Browsk i Hajnówka decyzję nr 51 „w sprawie usuwania drzew zasiedlonych przez korniki oraz pozyskania drzew powodujących zagrożenie bezpieczeństwa publicznego i pożarowego, we wszystkich klasach wieku drzewostanów w nadleśnictwach [...]”. Przystąpiono tym samym do usuwania suchych drzew oraz drzew zasiedlonych kornikiem drukarzem na około 34 000 hektarów obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, który w całości obejmuje 63 147 hektarów.

Uznawszy, że władze polskie nie upewniły się, iż te działania gospodarki leśnej nie będą wpływać niekorzystnie na integralność obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, Komisja wniosła w dniu 20 lipca 2017 r. skargę zmierzającą do stwierdzenia, że Polska uchybiła zobowiązaniom spoczywającym na niej na mocy dyrektyw siedliskowej i ptasiej⁴.

W przedłożonej dzisiaj opinii **rzecznik generalny Yves Bot zaproponował Trybunałowi stwierdzenie, że Polska uchybiła zobowiązaniom** spoczywającym na niej na mocy tych dyrektyw.

¹ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. 1992, L 206, s. 7 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 2, s. 102), zmieniona ostatnio dyrektywą Rady 2013/17/UE z dnia 13 maja 2013 r. (Dz.U. 2013, L 158, s. 193).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. 2010, L 20, s. 7), zmieniona dyrektywą 2013/17.

³ Jest to będący szkodnikiem gatunek chrząszcza zasiedlający głównie świerki.

⁴ Poza tym Komisja wniosła do Trybunału o nakazanie Polsce, aby w oczekiwaniu na wyrok Trybunału co do istoty prawy zaprzestała, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu publicznemu, aktywnych działań gospodarki leśnej w niektórych siedliskach i drzewostanach, jak też usuwania ponadstuletnich martwych świerków oraz wycinki drzew w ramach zwiększonego etatu pozyskiwania drewna na obszarze Puszczy Białowieskiej. Komisja uzupełniła ten wniosek o to, by mogła zostać nałożona kara pieniężna w razie nieprzestrzegania nałożonych nakazów. Postanowieniem z dnia 20 listopada 2017 r. Trybunał uwzględnił ten wniosek (zob. [KP nr 122/17](#)).

Rzecznik generalny przypomniał na wstępie, że dyrektywa siedliskowa zmierza do tego, by państwa członkowskie podejmowały właściwe środki ochrony w celu zachowania ekologicznego charakteru terenów, na których znajdują się siedliska przyrodnicze. Należy zatem przyjąć konieczne środki ochrony dla specjalnych obszarów ochrony oraz przestrzegać szczególnych wymagań, jeżeli mają być przyjęte plan lub przedsięwzięcie, które nie są bezpośrednio związane z zagospodarowaniem terenu lub do tego zagospodarowania konieczne, ale mogą na ten teren w istotny sposób oddziaływać.

Rzecznik generalny zauważył z jednej strony, że Polska nie wdrożyła środków koniecznych do ochrony obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska. Zaznaczył, że ustalenie to można wyprowadzić z samego charakteru środków podjętych przez władze polskie, które doprowadziły do utraty części drzewostanów. Następnie zaznaczył, że środki te nie mogą być uzasadnione bezprecedensową gradacją kornika drukarza z uwagi na rozbieżności opinii naukowych co do ich właściwego charakteru. W końcu podkreślił, że środki te są uznawane za potencjalne zagrożenia dla ochrony siedlisk i gatunków chronionych w planie zadań ochronnych (zwanym dalej „PZO”), przyjętym przez władze polskie w 2015 r.⁵. Jego zdaniem kwestionowane działania mogą potencjalnie pozbawić PZO jego skuteczności, a wręcz pozwolić władzom polskim na obchodzenie jego postanowień. W tych warunkach rzecznik generalny zaproponował Trybunałowi stwierdzenie, że Polska uchybiła zobowiązaniom spoczywającym na niej w tym zakresie na mocy zarówno dyrektywy siedliskowej, jak i dyrektywy ptasiej.

Z drugiej strony stwierdziwszy, że utrzymywano również, iż rozpatrywane środki stanowią plan lub przedsięwzięcie, które nie są bezpośrednio związane z zagospodarowaniem obszaru Natura 2000 ani konieczne do jego zagospodarowania w rozumieniu dyrektywy siedliskowej, rzecznik generalny przypomniał, że taki plan lub przedsięwzięcie, jeżeli mogą w istotny sposób oddziaływać na ten obszar, muszą być najpierw poddane właściwej ocenie ich oddziaływania na chroniony obszar, aby następnie mogły być zatwierdzone, o ile nie wpływają niekorzystnie na integralność tego obszaru. Rzecznik generalny stwierdził, że z prostego przeglądu chronologii spornych decyzji i spójności przedstawionych dowodów wynika, iż nie można było przeprowadzić oceny wymaganej w dyrektywie siedliskowej, co wystarczy do uznania, że Polska uchybiła zobowiązaniom spoczywającym na niej również w tym zakresie na mocy dyrektywy siedliskowej.

Rzecznik generalny zaznaczył, że na krótko przed decyzją z 2016 r. zostały przyjęte w PZO z 2015 r. różne decyzje odnoszące się do drzew zasiedlonych przez kornika drukarza. Zauważył, że choć należy znaleźć pewną równowagę między działaniami aktywnego i pasywnego gospodarowania mającego na celu zwalczanie tego owada, aby osiągnąć cele ochrony wymienione w dyrektywach siedliskowej i ptasiej, to jednak tego wyważenia w żaden sposób nie można znaleźć w decyzji nr 51 przyjętej w 2017 r., gdyż pozwala ona na wdrożenie działań w postaci wycinki i usuwania drzewostanu bez ograniczeń. Podkreślił, że nie wykazano, iż gradacji kornika drukarza sprzyjały etaty pozyskania drewna w latach 2012–2015, chociaż w Nadleśnictwie Białowieża były one identyczne z etatami w latach poprzednich. Stwierdził, że w dniu przyjęcia decyzji z 2016 r. przyjęty był program naprawczy, który miał na celu ocenę przyszłych skutków podjętych działań, że przedłożona ocena z 2015 r. nie obejmuje oddziaływania działań gospodarki leśnej na ochronę i integralność całego obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska i że opiera się ona na danych z 2012 r.

Poza tym rzecznik generalny dodał, że w każdym razie nie spełniono również wymagań dyrektywy siedliskowej w dziedzinie oceny, tak jak interpretowane one są przez Trybunał, gdyż w dniu przyjęcia spornych decyzji istniał spór naukowy co do właściwych metod zwalczania gradacji kornika drukarza.

Rzecznik generalny stwierdził także, że zasada ostrożności zawarta w dyrektywie siedliskowej również została naruszona, gdyż w chwili przyjęcia kwestionowanych środków rzeczywisty i poważny charakter potencjalnego ryzyka naruszenia ochrony i integralności obszaru Natura 2000

⁵ W dniu 6 listopada 2015 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku przyjął plan zadań ochronnych, który określa cele ochrony i działania ochronne dotyczące obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska dla terenu trzech nadleśnictw: Białowieża, Browsk i Hajnówka. Plan ten jest aktem prawa miejscowego.

Puszcza Białowieska nie był całkowicie zidentyfikowany, oceniony i w danym wypadku wykluczony.

Ponadto ze względu na to, iż władze polskie powołały się na względy bezpieczeństwa publicznego dla uzasadnienia przyjęcia i wdrożenia spornych środków, rzecznik generalny podkreślił, że środki te wymagają, aby przeprowadzono ocenę oddziaływania planu lub przedsięwzięcia, której wyniki powinny być negatywne, a brak jest rozwiązań alternatywnych. W tym przypadku władze polskie powinny były również rozważyć skorzystanie ze środków alternatywnych lub kompensujących wobec przyjętych i wdrożonych działań gospodarki leśnej. Tymczasem nie zastosowano się do żadnego z tych wymogów.

W końcu, wyciągając konsekwencje z rozważań dotyczących oceny rozpatrywanych działań gospodarki leśnej, rzecznik generalny stwierdził, że działania te siłą rzeczy mogą doprowadzić do pogorszenia stanu terenów rozrodu gatunków chronionych żyjących na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA : Skarga o stwierdzenie uchybienia państwa członkowskiego jest kierowana przeciwko państwu członkowskiemu, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z prawa Unii, przez Komisję lub inne państwo członkowskie. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi uchybienie, państwo, którego to dotyczy, powinno jak najszybciej zastosować się do wyroku.

Jeżeli Komisja uzna, że państwo członkowskie nie zastosowało się do wyroku, może wnieść nową skargę i domagać się sankcji finansowych. Jednak w sytuacji nieprzekazania Komisji krajowych środków transpozycji dyrektywy Trybunał Sprawiedliwości może, na jej wniosek, nakładać kary pieniężne już na etapie pierwszego wyroku.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedłożenia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106